

Meerjaren werkprogramma WBS 2014 - 2017

De opdracht van de WBS	2
1 Zelfstandige analyse en programmatisch werk.....	4
'Van Waarde' in de praktijk.....	4
Om de toekomst van de verzorgingsstaat - Van Waarde Werkplaats en Observatorium.....	4
Democratische legitimiteit na de decentralisering.....	4
Thematische projecten.....	4
Goed werk.....	4
De sociaal-democratie en nieuwe breuklijnen.....	4
Het moderne leven.....	5
'De voorzetting van sociaal burgerschap met andere middelen'	5
Culturele integratie.....	5
De Europese Unie en de geo-politiek.....	5
Reflecties op het regeren.....	5
De PvdA in het Kabinet-Rutte II.....	5
Agenderende bijdragen aan het publieke debat.....	5
Reguliere uitgaven.....	5
Socialisme en Democratie.....	5
WBS Jaarboek.....	6
2 Forum- en netwerkfunctie.....	6
Kennismakelaar voor beleid: Strategische werkconferenties.....	6
S&D om tafel.....	6
Jong WBS.....	6
Knooppunt in internationale netwerken.....	6
Intensivering van de relatie met de wetenschap.....	7
Thematische werkgroepen.....	7
Samenwerking wetenschappelijke instituten.....	7
Toegankelijke website en digitale nieuwsbrief.....	7
3 Ondersteuning van de partijbrede programmatische functie.....	7
PvdA-standpuntbepaling op grote dossiers.....	7
Verkiezingsprogramma commissies.....	7

De opdracht van de WBS

De WBS stelt zich ten doel om urgente maatschappelijke vraagstukken te signaleren, deze wetenschappelijk te analyseren vanuit een lange-termijn perspectief en sociaaldemocratisch gezindheid, en er toekomstgericht over te adviseren.

Te midden van de naschokken van de bankencrisis van 2008 zijn Nederland en Europa zich aan het heruitvinden. De bestuurlijke en financiële logica dreigen daarbij te overheersen. Tegen die achtergrond is het van belang dat de sociaal-democratie herkenbaar en betrouwbaar is op een aantal kernwaarden en –doelstellingen. Met het Van Waarde project heeft de WBS dit morele kompas van de sociaal-democratie willen actualiseren en ijken aan de dromen en verzuchtingen van de mensen. De WBS wil met haar werkwijze deze ‘doorbloede’ manier van politiek bedrijven in de sociaal-democratie benoemen, bundelen en versterken. Het gaat daarbij telkens om:

(1) het optekenen van persoonlijke aspiraties en problemen van de mensen: van de klassieke aanklachten tegen slechte arbeidsomstandigheden tot hedendaagse wensen om ontplooiing binnen het werk op een enigszins ontspannen wijze te combineren met de rest van het leven;

(2) de verbinding van die persoonlijke verhalen met wetenschappelijke analyse en maatschappijkritiek (van welke trends maken deze persoonlijke ervaringen deel uit, welke daarvan willen we bevorderen, welke afremmen) en vergezichten (hoe zou een betere samenleving er uit zien), waarmee de stap van persoonlijke problemen naar publieke issues wordt gemaakt; en

(3) reflectie op het succes en falen van ‘concrete hervormingsarbeid’ in die wenselijke richting - mede via internationale vergelijking - met als resultaat een visie op wat ons te doen staat.

De WBS werkt daarbij in het besef van bescheidenheid, alleen al door de geringe omvang van haar budget en staf, en in het besef dat alleen met een uitgebreide kring van vrijwilligers uit de wereld van de wetenschap, maatschappelijke organisaties, en openbaar bestuur zij haar taken kan vervullen. Een aantal experts uit deze kring is voor een periode als ‘fellow’ verbonden aan de WBS, en draagt in die hoedanigheid bij aan het werk van de WBS. Met de vorming en facilitering van thematische netwerken, wil de WBS ook bijdragen aan de versterking van de kennisdemocratie en *checks and balances* langs de lijn van politieke *issues*, opdat leden van de PvdA niet alleen een inhoudelijke bijdrage kunnen leveren via de PvdA-afdeling in de plaats waar zij wonen, maar ook via de WBS-denktanks en netwerken over de thema’s waarop zij expertise bezitten.

Onafhankelijkheid

Om deze doelstelling te kunnen vervullen is een onafhankelijke positie van de WBS essentieel. Sensitiviteit voor maatschappelijke problemen en tegenstrijdigheden in beleid, en ontvankelijkheid voor nieuwe inzichten vereisen onafhankelijkheid van bestaand

beleid en beleidsmakers. Onafhankelijkheid kenmerkt zowel de programmering, werkwijze, als inhoud van de WBS-activiteiten.

Open relatie met de omgeving

De WBS streeft naar een open relatie met haar omgeving, naar een grote betrokkenheid bij de programmatische functie van de PvdA, en naar een verdere versterking van haar netwerkfunctie.

Het voornemen tot een intensieve dialoog met de buitenwereld betreft om te beginnen de totstandkoming van dit werkprogramma. We voeren regelmatig gesprekken over de programmering met wetenschappers, maatschappelijke organisaties, lokale bestuurders, de PvdA-fracties, onze PvdA-bewindslieden, de politiek leider, het partijbestuur en de partijvoorzitter. Deze dialoog laat onverlet dat het curatorium van de WBS het programma vaststelt. Om te kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen, is gekozen voor een flexibel meerjarenprogramma, dat een ‘menu van opties’ biedt.

De WBS wil - voortbouwend op het Van Waarde-onderzoek - intensief bijdragen aan de versterking van de programmatische functie van de PvdA. Een goede coördinatie van inhoudelijke projecten van de WBS met het programmatische werk onder verantwoordelijkheid van het Partijbestuur, en de strategische ondersteuning van de fractie en bewindslieden draagt bij aan de herkenbaarheid en effectiviteit van de politieke beweging. Een sterke programmatische functie is juist nu de PvdA regeert van groot belang. Wie in de regering zit moet echt rekenschap afleggen van haar standpunten en doet er goed aan ‘voor de fouten uit te leren’.

De WBS kan een spilfunctie vervullen in de binding van talent en expertise aan de PvdA door in het kader van haar projecten thematische en professionele kennisnetwerken op te bouwen en te onderhouden waarin de sferen van politiek, maatschappelijke bewegingen, wetenschap en kunst elkaar ontmoeten. Politici en bestuurders kunnen tevens een beroep doen op deze ‘kennisbanken’ van de WBS, wanneer zij behoefte hebben aan specifieke expertise, bijvoorbeeld in de vorm van snel te organiseren strategische seminars over een actueel maatschappelijk vraagstuk of een voorgenomen beleidshervorming.

Functies

De WBS vervult verschillende functies: (1) zelfstandige analyse, agendering en programmatisch werk; (2) een forum- en netwerkfunctie, inclusief internationale vertegenwoordiging; en (3) ondersteuning van programmatisch werk in partij- en verkiezingsprogramma commissies van de PvdA. Aan de hand van deze functies presenteren wij hieronder het concept-werkprogramma 2014-2017.

1 Zelfstandige analyse en programmatisch werk

De primaire functie van de WBS is te fungeren als ‘krachtcentrale van politieke ideeën’ en inhoudelijke bakens te verschaffen voor de sociaal-democratie. Deze primaire functie vereist zelfstandig empirisch onderzoek in de samenleving en voortdurende studie met het oog op actualisering en vitalisering van de samenhangende beginselen, waarden en doelstellingen van de sociaal-democratie.

In het kader van deze primaire functie werkt de WBS in de komende periode aan: (1) Van Waarde in de praktijk; (2) thematische projecten; (3) reflecties op het regeren; (4) korte agenderende bijdragen aan het debat; en (5) reguliere uitgaven: het maandblad Socialisme en Democratie, en het WBS Jaarboek.

‘Van Waarde’ in de praktijk

Na de publicatie van het WBS-onderzoek ‘Van waarde. Sociaal-democratie voor de 21ste eeuw’ en de aanneming tijdens het PvdA-congres begin 2013 van een resolutie waarin de vereniging uiteenzet hoe ze de conclusies uit het Van waarde-onderzoek in de politieke praktijk wil brengen, zet de WBS deze onderzoekslijn voort.

Om de toekomst van de verzorgingsstaat - Van Waarde Werkplaats en Observatorium

De geschiedenis lijkt zich te herhalen, in zo verre dat een diepe economische crisis wordt gevolgd door ingrijpende institutionele hervorming. Niet eerst en fundamenteel een hervorming van de financiële markten - zoals men zou verwachten na een fenomenale bankencrisis - maar vooral van de Nederlandse verzorgingsstaat. De hervorming in de vorm van een vergaande decentralisatie en ingrijpende bezuiniging wordt gemotiveerd met morele kritiek op de verzorgingsstaat (te bureaucratisch, onpersoonlijk en grootschalig) in combinatie met zorgen om de beheersbaarheid en betaalbaarheid (in het licht van onder meer de vergrijzing van de bevolking). In het WBS-project ‘Om de toekomst van de verzorgingsstaat’ worden deze dominante morele en zakelijke perspectieven aangevuld met onderzoek naar de noden en wensen van doelgroepen en werkenden in het sociale domein, en manieren om daar beter in te voorzien.

‘Om de toekomst van de verzorgingsstaat’ kent twee onderdelen: de Van Waarde Werkplaats en het Van Waarde Observatorium. In de Van Waarde Werkplaats reflecteren WBS stafmedewerkers en een ‘Kompasgroep’ van wetenschappers en experts op de toekomst van de moderne verzorgingsstaat, alsmede op de inclusieve economie en participatiesamenleving die daarbij horen.

In het Van Waarde Observatorium – een samenwerkingsproject van de WBS en het Centrum voor Lokaal Bestuur - worden ondertussen de drie decentralisaties in het sociale domein nauwkeurig gevolgd. Wat zijn de beloften van deze hervorming en waar dreigt het mis te lopen? Om deze vragen te beantwoorden worden cliënten en werkenden in het sociale domein geïnterviewd, gaan enkele tientallen van hen bloggen, en organiseren we strategische sessies op de werkvloer met betrokken gebruikers, werkers, beleidsmakers en politici. In de Kompasgroep bespreken we de voorwaarden waaronder positieve doorbraken konden worden gerealiseerd en beleidsalternatieven voor geconstateerde

gebreken. Door de voorwaarden voor positieve doorbraken en ‘reformisme’ voortdurend zichtbaar te maken op de Observatorium website willen we bijdragen aan leerprocessen en waar nodig politisering. Grote kwesties keren terug in de Van Waarde Werkplaats.

De tussentijdse resultaten van dit project verschijnen direct on-line op de websites van de Werkplaats en het Observatorium. Het onderzoek van de Kompasgroep verschijnt in een geredigeerde bundel. En verhalen en analyses zullen worden samengebracht in een beknopt essay, de WBS-visie op de toekomst van de verzorgingsstaat. Monika Sie leidt de projectgroep bestaande uit Annemarieke Nierop, Jan Schuurman Hess, Benjamin Panten, Toon Geenen, Myrthe Martinot, en Huub Ramler. Vanuit het CLB participere Jacqueline Kalk en Naomi Woltring in het Van Waarde Observatorium.

Democratische legitimiteit na de decentralisering

De hoofdaanbevelingen uit Van waarde betroffen niet alleen de inhoudelijke doelstellingen van de sociaal-democratie, maar ook de manier van politiek bedrijven. Hoe functioneert de democratie nadat de rijksoverheid straks een deel van de verzorgingsstaat heeft overgeheveld naar de gemeenten? Op welke manier nemen politieke partijen in het algemeen en de sociaal-democratische in het bijzonder, de taak op zich om dialoog, verantwoording en toezicht te organiseren op de enorme budgettaire verschuivingen die nu met name plaats vinden in het sociale domein? We maken het op dit moment op twee manieren concreet: door te kijken naar de politieke praktijk in engere zin, naar wat lokale politici precies doen, en door te kijken naar de democratie op lokaal niveau met speciaal oog voor de media en het publieke debat. In samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft de WBS een kleine projectgroep 'de toekomst van lokale media' in het leven geroepen, die kijkt in welke mate kranten, websites en regionale tv in staat en bereid zijn om de politiek weerwerk te leveren. In het licht van de decentralisering is dat een tamelijk urgente kwestie, maar het geploeter van gedrukte media om voort te bestaan en het relatief amateuristische karakter van mogelijke vervangers ('microblogs') maakt dat debat over lokale kwesties met name in veel kleinere gemeenten geen vanzelfsprekendheid is. Overheidsingrijpen is niet het logische antwoord wanneer het om de pers gaat, maar dat iets zal moeten gebeuren om te voorkomen dat de verzorgingsstaat 'nieuwe stijl' alleen van bestuurders en professionals wordt, lijkt vast te staan. Een groep onderzoekers, beleidsmakers en lokale journalisten komt enige keren bijeen om een visie te ontwikkelen, die eind 2014 gepubliceerd wordt. Menno Hurenkamp trekt dit project vanuit de WBS, met medewerking van Jan Erik Keman.

Thematische projecten

De thematische WBS-projecten zijn gewijd aan analyse, agendering en standpuntbepaling met betrekking tot meer specifieke onderwerpen.

Goed werk

In samenwerking met de FNV en het WBS Europafonds – die het onderzoek mede financieren – alsmede de wetenschappelijke bureaus van de SP en GroenLinks voert de WBS een onderzoek uit naar praktijken van uitbesteding van werkgeversverantwoordelijkheid. Via interviews en literatuurstudie inventariseren we welke risico's en kosten door werkgevers worden afgewenteld op werkenden, wat hen

daartoe brengt, en wat er nodig is – Europees, nationaal en in de relatie werkgever/werknemer – voor we weer van goed werk kunnen spreken. We richten ons op werk in de pakketpost, transport en het primair onderwijs. Dit onderzoek is vanuit de WBS opgezet door Tom Plat en is na zijn vertrek bij de WBS overgenomen door Annemarieke Nierop. Tijdens de ‘Echte banen’-conferentie van de Vakbeweging, op 22 april, zijn de eerste bevindingen van het onderzoek gepresenteerd. Het eindrapport verschijnt najaar 2014.

De sociaal-democratie en nieuwe breuklijnen

Belangrijke uitdaging voor de sociaal-democratie is een antwoord te vinden op het ontstaan van nieuwe breuklijnen in samenleving en politiek, onder andere tussen hogeren en lager-opgeleiden, en tussen verschillende culturele, religieuze en leefstijlgroepen. Voortbouwend op zijn monografie ‘De wereldburger bestaat niet’ werkt WBS-medewerker René Cuperus aan een internationaal vergelijkende studie naar het ontstaan van nieuwe breuklijnen en de reactie van sociaal-democratische partijen daarop. Hij overweegt thans twee varianten: een vergelijking van de maatschappelijke trends in Nederland, Vlaanderen, Duitsland en Frankrijk en de reactie van respectievelijk de PvdA, SP.A., SPD en PS daarop; of een zwaardere inzet op de vergelijking tussen Nederland en Duitsland, mede gefinancierd door de Friedrich Ebert Stiftung. Hij brengt daarmee werk samen dat hij –grotendeels in een internationale context- op dit gebied heeft geschreven en bouwt daar door systematische vergelijking van deze cases op voort.

Het moderne leven

De levensloop van de gemiddelde Nederlander is de afgelopen decennia ingrijpend veranderd. We studeren langer, wisselen vaker van baan, stellen het krijgen van kinderen uit, leven in uiteenlopende gezinssituaties, waarbij in veel gezinnen de huisvrouw als buffer is weggevallen doordat er per gezin veel meer uren worden gewerkt dan vroeger. Daarnaast hebben de geplande hervormingen van de verzorgingsstaat grote gevolgen voor mensen omdat een groter beroep wordt gedaan op hen als mantelzorgers. Uitgangspunt van dit project is dat de ondernemingen, kantoren en de verzorgingsstaat nog niet goed zijn ingesteld op het moderne leven. Aan de hand van interviews en –indien de middelen dat toestaan- ook survey-onderzoek inventariseren we waar het wringt en waar mensen van dromen. Daarbij besteden we speciale aandacht aan uiteenlopende behoeften en problemen van verschillende maatschappelijke groepen, en onderzoeken of die op een creatieve manier met elkaar te verbinden zijn, bijvoorbeeld door de verdere ontwikkeling van de diensteneconomie. Dit project zal medio 2015 van start gaan onder leiding van Monika Sie.

'De voorzetting van sociaal burgerschap met andere middelen'.

Burgerschap niet enkel als juridische bescherming of als politieke activiteit maar ook als sociale status - het was een behoorlijke innovatie in de loop van de 20e eeuw. De verzorgingsstaat bood een nieuwe vorm van gelijkwaardigheid. Niet de gelijkheid voor de rechter (juridisch burgerschap, van oudsher van nut in omvangrijke, multiculturele staten) en ook niet de gelijkheid in publieke besluitvorming (politiek burgerschap, van oudsher van nut in overzichtelijke gemeenschappen) maar gelijkheid in aanzien, doordat de maatschappij een ondergrens in onderwijs, huisvesting en inkomen bood. Met het

stijgen van het beroep op die voorzieningen kwam de kritiek: het sociale burgerschap maakte passief en zou moeten worden ingeruild voor actief burgerschap, voor zelf doen, eigen verantwoordelijkheid en eigen initiatief. Maar wat zich aan de oppervlakte voor doet als een serieuze verandering van het idee van burgerschap blijkt in uitvoering vooral een omkering van taken. De nadruk ligt nog altijd op het sociale, het actieve karakter van burgerschap richting de politiek komt een stuk minder uit de verf. Als Nederlanders burgerschap doen, dan gaat het over helpen en zorgen, niet over debat en kritiek. Het helpt verklaren waarom de verzorgingsstaat al decennia 'verbouwd' kan worden zonder duurzaam verzet en waarom met regelmaat gerapporteerd wordt over de moeizame verbinding tussen het als goed ervaren privé leven en het als slecht ervaren publieke leven. Menno Hurenkamp leidt dit project en bouwt daarbij voort op twee eerdere boeken: 'De onbeholpen samenleving' en de Engelse pendant daarvan, 'Crafting citizenship'.

Culturele integratie

We hebben in Nederland lang geleefd met de overtuiging dat mensen die sociaaleconomisch naar elkaar toegroeien, ook sociaal en cultureel, in termen van hun waarden en opvattingen, dichter bij elkaar komen te staan. Onderzoek toont echter aan dat verkleining van de materiële verschillen niet leidt tot een afname van de sociale en culturele verschillen. Recente studies van het CBS en het SCP laten een concentratie van de culturele integratieproblematiek zien bij mensen met een Marokkaanse of Turkse afkomst. Van de mensen van Marokkaanse origine voelt 24% zich (helemaal) niet Nederlander en voelt 88% zich (heel) sterk Marokkaan. Slechts 6 à 7% voelt zich vooral Nederlander. De vervreemding wordt zo sterk aangevoeld dat bijna een kwart van de mensen van Turkse en Marokkaanse origine van oordeel is dat de wijze van leven in het Westen en van Moslims niet kunnen samengaan. Dat gevoel heeft uiteraard veel te maken met verschillen in waarden en opvattingen. Dit project stelt de culturele integratie aan de orde. Waarom is culturele integratie nastrevenswaardig, is respect voor rechtsstaat en wetten niet voldoende? Waar zou een cultureel integratiebeleid op gericht zijn en waar zitten de aanknopingspunten? Het streven is dit project medio 2015 te starten. WBS-curator Mark Elchardus, Monika Sie en Rene Cuperus hielden daartoe eerste besprekingen. Daarbij denken we aan de vorming van een 'doorbraak'-groep van wetenschappers en ervaringsdeskundigen die een sociaal-democratische oriëntatie combineren met de islam als religie.

De Europese Unie en de geo-politiek

Een tijd lang werd er op ingezet dat de Russen zouden meegaan in het gedachtengoed over gemeenschappelijke veiligheid zoals Willy Brandt en Egon Bahr dat propageerden. Dit blijkt nu niet het geval. Hoe moeten we de recente buitenlandpolitiek van Rusland duiden, welke concepten van gemeenschappelijke veiligheid heeft de Europese Unie tot dusver gehanteerd en op welke manier staan die onder druk, wat staat ons te doen? Dit project gaat uit van het WBS Europafonds, waarbij samenwerking wordt gezocht met een externe denktank bijvoorbeeld het instituut Clingendael. De leiding is in handen van WBS-fellow Jan Marinus Wiersma, met medewerking van René Cuperus vanuit de WBS-staf.

Reflecties op het regeren

De PvdA in het Kabinet-Rutte II

In de traditie van *De kleine stappen van het Kabinet-Den Uyl* en *Regerenderwijs. De PvdA in het Kabinet-Lubbers/Kok* werkt de WBS aan een interview-boek over het Kabinet-Rutte II. ‘Socialisten regeren alleen als er wat te regeren valt’, was de lijfspreuk van PvdA-voorman en architect van het Kabinet-Den Uyl Jaap Burger. De vragen die de WBS in 1978 stelde aan de ministers uit het Kabinet-Den Uyl zijn onverminderd relevant: Wat beschouw je als je grootste politieke succes? Waar liggen de weerstanden waarop je stuit als je regeringsverantwoordelijkheid draagt? In welke mate zijn die weerstanden te overwinnen? Waar liggen de grenzen waarbinnen sociaal-democraten nog op geloofwaardige wijze regeringsmacht kunnen uitoefenen? Hoe ervaar je het optreden van partij en fractie? Waar liggen de grenzen tussen steun en kritiek? De bedoeling is om na de zomer van 2014 een eerste reeks interviews met de bewindslieden te hebben, gevolgd door een tweede reeks aan het eind van de rit. De gehele WBS-staf neemt deel aan dit project, dat wordt geleid door Monika Sie.

Agenderende bijdragen aan het publieke debat

Naast de WBS-rapporten met een langere produktietijd, nemen individuele WBS-medewerkers deel aan het partijdebat en het publieke debat via columns, opinieartikelen en lezingen.

Monika Sie is gevraagd om in oktober 2014 de Anita Andriessen lezing in Fryslan te geven, en in december 2014 de Den Uyl lezing in Amsterdam.

Reguliere uitgaven

Socialisme en Democratie

Het maandblad *Socialisme & Democratie* van de WBS biedt ruimte aan het debat in en rond de PvdA over kernthema's voor de sociaal-democratie. Het agendeert nieuwe thema's en legt een verbinding met een nieuwe generatie, onder meer via internet. In de komende periode besteedt de redactie speciale aandacht aan de doorwerking van het in S&D gevoerde debat. In 2016 bestaat S&D (als erfopvolger van de Socialistische Gids) 100 jaar. Dat eeuwfeest zal flink luister bijgezet worden met een studieuze publicatie en een conferentie. Inzet is 100 jaar schrijven over de sociaaldemocratie, met bijdragen van mensen als Piet de Rooij en Jan Bank, maar ook van aanstormende critici en jonge S&D redacteurs.

S&D wordt gemaakt door eindredacteur Annemarieke Nierop met ondersteuning van stagiair Huub Ramler, en de S&D redactie bestaande uit Paul de Beer, Wout Cornelissen, Tom Eijsbouts, Ruud Koole, Marijke Linthorst, Monika Sie en Evelien Tonkens, onder voorzitterschap en hoofdredactie van Menno Hurenkamp.

WBS Jaarboek

Jaarboek 2014: Nieuwe vrijheid. Een oefening in postliberalisme

We lijken vrijer dan ooit, maar toch knaagt er iets. Als consument of toerist profiteren we volop van globalisering en europeanisering, maar behoorlijke arbeidsvoorwaarden staan hierdoor wel onder druk. We zijn bevrijd uit dwingende tradities, maar het moderne individualisme lijkt ons blind te maken voor de sturing die media en reclame uitoefenen. Om de rechtsstaat te beschermen heten rigoureuze vrijheidsbeperkingen van burgers ondertussen onvermijdelijk. En het ideaal van zelfontplooiing komt tussen veelbelovende hervormingen van en ingrijpende bezuinigingen op de verzorgingsstaat niet altijd meer even makkelijk uit de verf.

Wat is er toch aan de hand met ons idee van vrijheid? Alsof vrijheid schipbreuk dreigt te leiden in het zicht van de haven, vermalen tussen de nieuwste iPhone, duizenden geaccepteerde cookies op het internet en bezuinigingsdrift. *Nieuwe vrijheid*, het komende jaarboek van de Wiardi Beckman Stichting, schetst een post-liberale agenda voor vrijheid. Waarin individuele vrijheid meer is dan consumptie, en collectieve actie geloofwaardig is als middel om méér vrijheid te bereiken. Hoe zorgen we voor een betere balans tussen vrijheid van kapitaal en vrijheid van arbeid, tussen flexibilisering van de werknemer en flexibilisering voor de werknemer? Hoe kunnen we nieuwe vormen van sociale sturing democratiseren en beteugelen? Dat is de nieuwe weg naar vrijheid.

Nieuwe vrijheid verschijnt dit najaar bij Uitgeverij Van Gennep, als opvolger van *De Gelukkige Onderneming*, dat vier sterren kreeg in de Volkskrant (15 maart 2014). Hans Boutellier, René Cuperus en Menno Hurenkamp verzorgen de redactie. Het brengt in de beste traditie van de Wiardi Beckman Stichting ingewijden in de politiek, onderzoekers van naam en aanstormende wetenschappers bijeen, met bijdragen van onder meer Henk Hofland, niet alleen over de beroemde dekolonisatie maar ook over de rekolonisatie van de burger; Myrthe Hilkens over vrijheid in de Haagse politiek; Merijn Oudenampsen over de fictie van vrijheid in het neoliberalisme; Willem Trommel over positieve vrijheid; Margot Trappenburg over vrijheid in de verzorgingsstaat; Marnix Krop over vrijheid en mensenrechten; Bram Mellink over vrijheid in het onderwijs; James Kennedy over geloofsvrijheid; Liesbet van Zoonen over vrijheid en identiteit; Bob de Graaf over vrijheid en terrorisme; Mark Elchardus over collectieve actie als voorwaarde voor vrijheid.

Jaarboek 2015: Besloten is het volgende jaarboek te wijden aan een sociaal-democratische visie op duurzame ontwikkeling. Eén van de kritiepunten op het Van Waarde onderzoek was dat duurzame ontwikkeling als kerndoelstelling van de sociaal-democratie hierin onvoldoende tot zijn recht kwam. Het plan is dit goed te maken in het Jaarboek 2015, met behulp van de experts uit de WBS denktank duurzame ontwikkeling is, en gevoed door de debatten die deze denktank in samenwerking met de WBS staf in het voorjaar van 2015 zal organiseren. Dit jaarboek zal in ieder geval worden geredigeerd door Heleen de Coninck en een WBS-stafid. Naar twee gespecialiseerde redacteurs wordt nog uitgekeken.

2 Forum- en netwerkfunctie

Kennis wordt op steeds meer verschillende plaatsen verzameld, kennis uit andere contexten dan de Nederlandse neemt toe in relevantie, en de omloopsnelheid van de kennis wordt steeds groter. Tegen die achtergrond streeft de WBS er naar een knooppunt te worden in een nationaal en internationaal kennisnetwerk. Het streven is de aanwezig

kennis met meer mensen te delen, en bruggen te slaan tussen denken en doen, tussen betrokken intellectuelen en praktiserende politici, en tussen kader en achterban.

Kennismakelaar voor beleid: Strategische werkconferenties

De WBS zal een reeks besloten strategische werkconferenties organiseren, om dwarsverbanden en samenwerking tussen de verschillende partijgeledingen te stimuleren. Doel van de strategische werkconferenties is herbronning en politieke verhaal- en strategieontwikkeling. Daarbij wordt zowel vanuit onze kernwaarden naar samenleving en politiek gekeken (wat is de opdracht van onze beweging), als op basis van electorale analyses (wat willen de kiezers). De programmering van de bijeenkomsten wordt mede afgestemd op de behoefte van de PvdA-fracties, –bewindslieden, en -voorzitter. De bedoeling is elk politiek seizoen in eind augustus te openen met een strategische werkconferentie over de sociaal-democratische prioriteiten in het kabinet voor de aanstaande periode. Monika Sie programmeert deze conferenties in samenspraak met de leden van het Strategisch Beraad. WBS-voorzitter Felix Rottenberg zit ze doorgaans voor.

S&D om tafel

De organisatie van een goede bijeenkomst in een debatzaal kost tijd en geld en de concurrentie om aandacht is hevig: met een beetje pech gaat veel goede energie die gestoken is in een mooie bijeenkomst verloren, door een geringe opkomst of geen aandacht in de pers. Als alternatief verzonnen we 'S&D om tafel', kleinschalige, min of meer informele bijeenkomsten bij de WBS 'thuis' met de auteurs van recente artikelen in S&D. Voor iedereen toegankelijk, maar zonder lampen, microfoons, advertenties in de krant en al het andere dat publieksbijeenkomsten vaak tot operaties maakt die voor een kleine staf tamelijk belastend zijn. Menno Hurenkamp, Annemarieke Nierop en Huub Ramler programmeren en organiseren deze sessies.

Jong WBS

Het bestuur van de jongerenafdeling van de WBS, 'Jong WBS' onder leiding van voorzitter Wouter Welling, runt een aantal denktanks (onder andere over sociale globalisering) van jonge veelbelovende professionals, en organiseert periodiek masterclasses en andere bijeenkomsten, evenals een jaarlijkse Zomerschool. In augustus 2014 was de Zomerschool gewijd aan ongelijkheid.

Knooppunt in internationale netwerken

De WBS heeft een belangrijke rol gespeeld in de creatie van internationale netwerken van progressieve denktanks, neemt actief deel aan internationale conferenties in deze netwerken en levert bijdragen voor publicaties van collega-denktanks.

Met trots kijkt de WBS terug op de mede door haar, samen met het Center for American Progress en het Britse Policy Network, in Amsterdam georganiseerde conferentie "Making Progressive Politics Work" (april 2014). Een grote oloploop van meer dan 150 academici, politici en beleidsmakers uit Europa en de Verenigde Staten rondom brandende maatschappelijke vraagstukken. De WBS neemt zich voor om elke twee jaar zo'n beeldbepalende internationale bijeenkomst in Nederland te organiseren. Om Nederlandse ervaringen internationaal te maken en vice versa.

Verder werkt René Cuperus op regelmatige basis mee aan het schrijven over wederwaardigheden van de Nederlandse politiek op "State of the Left", webperiodiek van Policy Network en aan Social Europe Journal, E-journal, gelieerd aan de London School of Economics.

René Cuperus en WBS-fellow Jan Marinus Wiersma participeren in een groot Europees Project over crisisverschijnselen van de democratie in West- en Oost-Europa, geïnitieerd door de FEPS in Brussel.

Intensivering van de relatie met de wetenschap

Naast de intensivering van de relatie met de wetenschap in het kader van de WBS-projecten, zoeken we naar een meer structurele intensivering van de relatie met de academia. Een mogelijkheid is deeltijdaanstelling van senior-medewerkers aan een universiteit om te werken aan een proefschrift dat goed past in de programmering van de WBS. Een andere mogelijkheid is om wetenschappers via een WBS-fellowship tijdelijk van de WBS-kennisinfrastructuur gebruik te laten maken.

Daarnaast geeft Monika Sie modules over Nederland in de Europese Unie, en over waarden in politiek en bestuur aan de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, en geven zij en Menno Hurenkamp en René Cuperus regelmatig gastcolleges aan onder andere de UvA, Universiteit Leiden, en Universiteit van Tilburg. Monika Sie is tevens lid van de Advisory Board van ACCESS Europe, het samenwerkingsverband van de UvA en VU op het gebied van Europese studies.

Thematische werkgroepen

De WBS ondersteunt een aantal vaste werkgroepen die regelmatig grotere en kleinere bijeenkomsten organiseren en de PvdA adviseren. Op het moment zijn er werkgroepen op het terrein van de arbeid, duurzame ontwikkeling, eigentijds sociaal-democratisch gedachtegoed, electorale processen, economie, geschiedenis, en farmacologie. WBS-stafleden zijn betrokken bij de programmering van deze werkgroepen.

Naast deze WBS-werkgroepen faciliteert het WBS-Europafonds het Europa netwerk en de Klankbordgroep Europa. WBS-Europafonds medewerker Annelies Pilon is verantwoordelijk voor de programmering en organisatie van bijeenkomsten.

Samenwerking wetenschappelijke instituten

Via losse artikelen en projecten werken we samen met de bureaus van andere politieke partijen. De bandbreedte daarbij loopt van het opzoeken van de uitersten om een probleem helder te krijgen tot het aangaan van nauwe samenwerking om nieuwe ideeën uit te dragen. Van het eerste is de confrontatie met de Teldersstichting over het neoliberalisme een goed voorbeeld, van het tweede het project met de bureaus van Groenlinks en de SP over de arbeidsmarkt. We schrijven ook regelmatig voor de bladen van de andere wetenschappelijke bureaus. In de nabije toekomst gaan we een samenwerking aan met Groenlinks en de SP om begin 2015 een gezamenlijke publicatie over progressieve politiek uit te brengen. Menno Hurenkamp trekt dit project vanuit de WBS.

Toegankelijke website en digitale nieuwsbrief

De verbreding van de forumfunctie wordt voortgezet en verder uitgebouwd door een goed toegankelijke website en een digitale nieuwsbrief. De website biedt verder plaats voor forumdiscussies onder redactie van onze web-editor en fungeert als knooppunt naar links met interessante wetenschappelijke publicaties/discussies in het kader van de lopende projecten van de WBS.

Om een wat natuurlijker samenwerking met onder meer Policy Network en Social Europe te creëren, zetten we een deel van de website van de WBS in de nabije toekomst in het Engels op. Niet alles, maar alleen een Engelse introductiepagina die het logischer maakt om stukken door te plaatsen.

WBS-stagiair Benjamin Panten is verantwoordelijk voor de website, onder supervisie van Annemarieke Nierop.

3 Ondersteuning van de partijbrede programmatische functie

De WBS-stafleden nemen regulier deel aan werk van commissies die zijn ingesteld door het PvdA Partijbestuur. Zij vormen daarmee een belangrijke verbinding tussen het onderzoek en de netwerken van de WBS en de programma's van de PvdA.

PvdA-standpuntbepaling op grote dossiers

Monika Sie is lid van de commissie die een resolutie opstelt voor het PvdA-congres van voorjaar 2015 op basis van het rapport van de commissie-Melkert 'De Bakens verzetten'. Dit rapport wijst de weg hoe we 'linksom uit de crisis' kunnen komen, en legde daarbij sterk de nadruk op de bevordering van werkgelegenheid en duurzame economische groei.

Verkiezingsprogrammacommissies

Monika Sie is doorgaans adviserend lid van PvdA verkiezingsprogrammacommissies.